

Dienvidkurzemes piekraste

Ventspils rajons

KULDĪGA

Kuldīgas rajons

Pāvilosta

Akmeņrags

Ziemepe

Durbe

Aizpute

Skrunda

Durbes ezers

Durbe

Lebe

Tosmāres ezers

LIEPĀJA

Grobiņa

Liepājas rajons

Priekule

Liepājas ezers

Pērkone

Bernāti

Nīca Bārta

Jūrmalciems

Papes ezers

Rucava

Pape

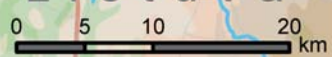
Nida

Lietuva

Apzīmes:

 Informācijas stendi

 Atpūtas vietas

Aizsardzības un izmantošanas aktualitātes

Kā Dienvidkurzemes piekraste šajā izdevumā ir aplūkots jūras krasts Liepājas rajonā. Kopumā tas stiepjas 95 km garumā gar Baltijas jūru. Šajā krastā izvietojušās 2 pilsētas un 10 ciemi. Krasta kāpu aizsargjoslā ir 864 privātie zemes īpašumi.

Piecdesmit gadus, laika posmā no Latvijas okupācijas līdz neatkarības atgūšanai, lielākā daļa Liepājas rajona jūras piekrastes bija slēgta zona, kurā saimniekoja Padomju Savienības armija. Šobrīd piekrasti apdraud jūras piesārņojums, ko galvenokārt rada Būtiņģes naftas termināls, kāpu apbūvēšana, izbraukāšana un izbradāšana. Dabas saglabāšana un tūrisma resursu aizsardzība lielā mērā ir atkarīga no pašvaldības deputātu tālredzības un ikviena piekrastes iedzīvotāja iesaistīšanās teritorijas attīstības plānu tapšanā un īstenošanā. Ir nepieciešams attīstīt piekrastes ciemus un pilsētas, uzlabojot dzīves apstākļus vietējiem zemes īpašniekiem, kā arī atpūtas iespējas viesiem, taču šai attīstībai jābūt samērīgai – pārāk blīva apbūve iznīcina ne tikai piekrastes dabu, bet arī rekreācijas un tūrisma resursus. Vietām nesaprātīga rīcība izraisa vai veicina krasta noskalošanu, radot draudus pat cilvēku dzīvesvietām.

Dienvidkurzemes piekraste salīdzinājumā ar citiem piekrastes posmiem Latvijā ir īpaša ar to, ka šeit mājvietu radušās augu un dzīvnieku sugas, kas galvenokārt izplatītas Eiropas dienvidos vai centrālajā daļā. Šī piekraste ir svarīga arī sugu migrācijai. Liepājas rajona dienviddaļā vēl saglabājušies unikāli dabas kompleksi, kas liecina par Litorīnas jūras un pašreizējā jūras krasta veidošanos, piemēram, Nidas–Papes piekraste ar piejūras ezeru un purviem.

Lai saglabātu piekrastes dabu un dzīves vidi cilvēkiem, jūras krastā saskaņā ar Latvijas Republikas Aizsargjoslu likumu (spēkā kopš 1997. gada) ir noteikta krasta kāpu aizsargjosla. Tās platums ir vismaz 300 m, ciemos un pilsētās vismaz 150 m. Šajā joslā ir jāietver visi īpaši aizsargājamie biotopi, pie kuriem pieder arī mežainās kāpas un pelēkās kāpas.

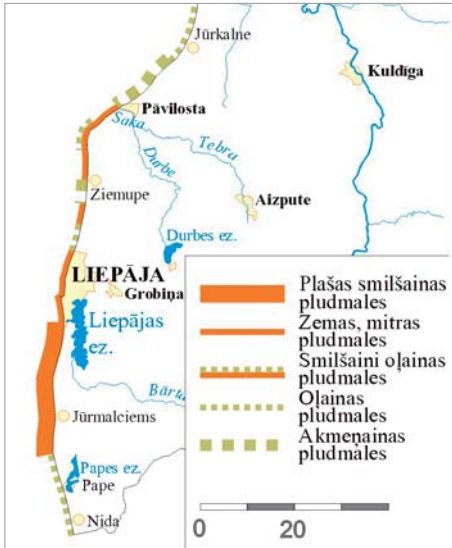

Papes piekrasti vētru laikā aizsargā augsta priekškāpa

Labiekārtotā taka šķēdes jūrmalā dienvidos no Annas upes grīvas ir izmantojama arī cilvēkiem ratiņkrēslos

Krasta tipi

Pludmaļu tipi (pēc Eberhards 2003)

Pludmales un atklātās kāpas Dienvidkurzemē

pludmales	397 ha
primārās kāpas	194 ha
pelēkās kāpas	598 ha

Dienvidkurzemes piekrastē atrodas vienas no plašākajām priekškāpām Latvijā. Tās ir raksturīgas krastiem ar smilšainām pludmalēm, kurās dominē akumulācijas jeb smilšu uzkrāšanās procesi. Priekškāpas, kas ir nozīmīga dzīvotne augiem un dzīvniekiem, kā arī lieliska atpūtas vieta, aizņem apmēram 40% no Liepājas rajona krasta joslas kopgaruma. Savukārt ziemeļos no Liepājas, Pāvilostas, Papes, kā arī Bernātos un Ziemeupē krasts tiek noskalots. Augstākie stāvkrausti vērojami Strantes–Ulmales jūrmalā. Pārējās teritorijās izveidojušies dinamiskā līdzsvara krasti, kur periodiski notiek krasta noskalošana un atkal jaunu kāpu veidošanās.

Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes LIFE-Nature projekta “Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” ietvaros 2003./2004. gadā tika veikta piekrastes pludmaļu, kāpu un citu biotopu kartēšana. Līdz ar to ir izveidota biotopu telpiskā datu bāze, ar kuru var iepazīties internetā <http://piekraste.daba.lv/>

Pludmales

Liepājas rajonā pārsvarā ir smilšainas vai grantaini smilšainas pludmales. Nereti tās ir ar oļu piejaukumu, taču tikai dažviet oļi ir pārsvarā. Viena no Latvijā tipiskākajām olainajām pludmalēm ir Lietuvas pierobežā. Ziemupes, Akmensraga un Pāvilostas krastā šur tur vērojami laukakmeņi. Iepretī Nidas purvam jeb senajai lagūnai periodiski redzama unikāla parādība: pludmalē un krasta zemūdens nogāzē atsedzas kūdra un tajā “iekonservētie” koki.

Dienvidkurzemes pludmalēm ir dažāds platums: šaurākajām tas ir 4–10 m, platākajām 60–80 m. Arī pludmaļu augstums ir atšķirīgs: tas sasniedz 1,2 m vjl. vai pat 2,8 m vjl.

Baltijas šķēpene *Cakile baltica* ir tipiska smilšainu pludmaļu augu suga, kurai raksturīgi sārti violeti ziedi, sukulentas lapas un stublājs

Biezlapainā sālsvirva *Honckenia peploides* ir viens no nedaudziem augiem, kas spēj izspraukties cauri oļiem, sazaļot un pat uzziedēt

Pludmale un tās pelķes, kā arī seklūdens josla ar sēkļiem ir nozīmīgas barošanās vietas piekrastes caurceļotājiem putniem, tai skaitā arī parastajam šnībitim *Calidris alpina*

Pludmale gan Ziemeļpē, gan citās vietās ir kā spogulis tiem procesiem, kas notiek jūrā, it īpaši krasta zemūdens nogāzē, kurā viļņu un straumju iespaidā tiek pārvietoti oļi, smiltis un citi saneši

Lielākā daļa pludmaļu mūsdienās tiek izmantotas kā atpūtas teritorijas. Dabiskas pludmales tikpat kā nav sastopamas. Pludmaļu izmantošana būtu jāorganizē tā, lai vismaz dažus to posmus saglabātu mazskartus. Šādas “pasīvās” pludmales, kaut vai nelielās platībās, pirmām kārtām jāplāno Papes un Bernātu dabas parkos, Ziemeļpē dabas liegumā un ziemeļos no tā līdz pat Pāvilostai. Tur nevajadzētu vākt jūras sanešus (aļģes, koku zarus u. c.) un pieļaut pludmales izbraukāšanu vai atpūtas vietu ierīkošanu. Protams, pludmaļu aizsardzība ir saistīta ar visa jūras krasta aizsardzību konkrētajā vietā, jo pludmales kā dabas ekosistēmas dzīvotspējas ietekmēšana sākas daudz tālāk iekšzemē un jūrā.

Pludmales ietilpst jūras aizsargjoslā, kas noteikta ar Aizsargjoslu likumu un sniedz aizsargu jūrā līdz 10 m izobatai. Pludmalē aizliegts iegūt oļus, akmeņus vai smiltis, kā arī aizliegts pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību.

Pludmalē un priekšskāpās var novērot jūrmalas smilšvaboli *Cicindela maritima*, kura iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā, jo to apdraud intensīva kāpu un pludmales izmīdīšana

Kālija sālszāle *Salsola kali* tāpat kā šķēpene ir viengadīgs sāļu augtēņu augs jeb halofīts, raksturīga pazīme ir lapa ar smailu galu

Primārās kāpas

Priekškāpa ar jūrmalas pērkonamoliņu
Anthyllis maritima

Primārajās kāpās dominē 1–2 m augstas graudzāles, kas ar garajām saknēm nostiprina smiltis

Primārās kāpas veidojas posmos, kur pludmalē daudz sanesto smilšu. Sākotnēji rodas embrionālās kāpas jeb pirmējie kāpu pauguriņi, kas labvēlīgos apstākļos “izaug” par priekškāpām. Embrionālo kāpu augstums sniedzas līdz 1,6–2 m vjl. Tā kā mazie kāpu pauguriņi ir pakļauti viļņu un vēja tiešai ietekmei, tie bieži vien tiek noskaloti. Taču pēc

tam pauguriņi parādās no jauna. Nelielas embrionālās kāpas veidojas arī noskalošana pakļauto krastu pakājē. Priekškāpas Liepājas pusē sasniedz vidēji 2–4 m vjl. Pārsvārā redzama viena priekškāpa, bet dažviet ir arī divas vai vairākas priekškāpas.

Pērkonas priekškāpas ir vienas no plašākajām Latvijā, kas radušās pastiprināti uzkrājoties smiltīm pēc Liepājas ostas izbūves pirms vairāk nekā simts gadiem

Jūras krasts ar vairākām priekškāpām
Pērkonas–Liepājas posmā
iepriekš Liepājas ezeram

Hadriāna zemestauki *Phallus hadriani* aug galvenokārt priekškāpās, ietverti Latvijas Sarkanās grāmatas un īpaši aizsargājamo sugu sarakstā

Lēzela vircele *Linaria loeselii*, kas atgādina mazu lauvmutiti, ir ļoti reta un apdraudēta augu suga Eiropā, īpaši aizsargājama Latvija

Dienvidkurzemes piekraste ir bagāta ar primārajām kāpām. Tās vērojamas Papē, Jūrmalciemā, Pērkonē, Liepājā, Medzē, Ziemeļupē, Akmeņragā un Pāvilostā. Plašākās primārās kāpas ir Pērkones–Liepājas posmā, kur tās plešas 80–100 m platumā.

Primārajās kāpās augāju pārsvarā veido graudzāles, kas ir izturīgas pret ieputināšanu smiltis. Kopumā Kurzemes piekrastē kāpās ir konstatētas 13 graudzāļu sugas, no kurām 8 spēj augt tikai jūras krastā vai tā tuvumā. Liepājas rajona priekškāpu augājs ir ļoti dažāds gan ar daudzveidīgo augu sugu sastāvu, gan ar lielo krāsu un smaržu bagātību.

Jūras krasti ar priekškāpām ir ļoti vērtīgi iedzīvotāju rekreācijai un atpūtai. Tāpat kā pludmalēs, arī priekškāpās, aicinot cilvēkus uz labiekārtotām teritorijām, vismaz dažās vietās priekšroka ir jādod dabas aizsardzībai.

Smiltāju kāpuniedre *Ammophila arenaria*

Embrionālās kāpas ar biezlapaino sālsvirzu Akmeņraga piekrastē

Neistā tūsklape *Petasites spurius*, kurai raksturīga balta lapas apakšpuse, ne reti redzama priekškāpās

Pelēkās kāpas

Sūnu sega pelēkajā kāpā

meņragā, gan Pāvilostā šīs kāpas ir attīstījušās ne tikai dabas faktoru, bet arī cilvēka darbības ietekmē. Tās dabiski pārvērsās par priežu mežu jeb melnajām kāpām. Gan lopu ganišana, gan tīklu un aļģu žāvēšana daudzu gadu laikā ir ietekmējusi klajo kāpu teritoriju veidošanos un saglabāšanos. Diemžēl pēdējos desmit divdesmit gados, strauji mainoties piekrastes apsaimniekošanas mērķiem un veidam, pelēko kāpu platības ir sarukušas. Plašākās pelēkās kāpas ir piekrastes posmā starp Ziemupi un Pāvilostu, kur tās sasniedz pat 800 m platumu.

Ne jau visi apsaimniekošanas veidi pelēkajām kāpām ir bijuši tik draudzīgi. Tā, piemēram, stabilo kāpu apmežošana atsevišķos krasta posmos ir krasi samazinājusi piekrastes dabisko attīstību. Vietām, kur kāpas atrodas lielāku priekškāpu aizsegā un aktīva smilšu pārpūšana nenotiek, būtu vēlams blīvu priežu audžu retināšana, tādējādi kaut vai nelielos laukumos radot iespēju attīstīties pelēko kāpu augājam.

Vides piesārņošanas un jūras krastu apbūves dēļ pelēkās kāpas ir viens no visvairāk apdraudētiem biotopiem Eiropā un tāpēc īpaši aizsargājamas. Dienvidkurzemes pelēkās kāpas ir kā izcils kāpu etalons, jo tajās vēl var redzēt augāja un sugu lielo daudzādību. Tādējādi pelēko kāpu saglabāšana Liepājas rajonā ir nozīmīga ne tikai Latvijas, bet visas Eiropas mērogā. Klajās piekrastes kāpas ir svarīgas arī ciemu un pilsētu ainavas veidošanā un tūrisma attīstībā.

Pelēko kāpu augājs izveidojas un nostabilizējas tikai 25–30 gadu laikā

Meži

Papes–Bernātu posmā ir augstākās piekrastes kāpas Latvijā, to augstums pat lielāks par 35 m vjl.

Kāpu meži ir ne tikai nozīmīga dabiska barjera, kas palīdz saglabāties tagadējam jūras krastam, bet arī dzīvesvieta daudziem augiem un dzīvniekiem. Lielāka sugu daudzveidība vērojama vecajos mežos, kur aug dažāda vecuma koki un notiek koku pašizretināšanās, veidojoties meža klajumiem. Šādos mežos parasti ir kritālas un nokaltušu koku stumbri, kas rada dzīvotni daudzām sūnu, sēņu un kukaiņu sugām. Tāpēc vecajos mežos jāļauj ritēt dabiskajiem procesiem, veicot tikai tos apsaimniekošanas pasākumus, kas vajadzīgi dabas saglabāšanai un cilvēka drošībai.

Vecākie meži Liepājas rajonā ir Bernātos, Papes–Jūrmalcima posmā un Ziemupē (200 gadu vecas priedes). Starpkāpu ieplakās izveidojušās lapu koku audzes, kas būtiski palielina piekrastes dabas daudzveidību. Dabisko mežu aizsardzībai tiek veidoti mikroliegumi. Piemēram, Bernātos apstiprināti mikroliegumi 111 ha platībā (Liepājas virsmežniecības rīkojumi 11.10.2004.). Liela daļa piekrastes mežu Liepājas rajonā ir samērā jauni (40–60 gadus veci koki). Arī šie meži ir aizsargājami, tos pareizi kopjot, veidojot ainavu un nostiprinot jūras krastu. Aizsargjoslu likums aizliedz krasta kāpu aizsargjoslā veikt galveno cirti. Būvniecība mežā pieļaujama tikai saskaņā ar pagasta attīstības un teritorijas plānojumiem un detālplāniem.

Mežs ir atpūtas vieta cilvēkiem. Ne tik daudz sēnes vai ogas, bet tieši priežu meža gaiss un miers ir nepārvērtējami dabas resursi, kas mūsdienās jau kļūst par precī, kuras vērtība ik brīdī pieaug un par kuru daudzi pilsētnieki ir gatavi maksāt.

Kāpu mežos dominē parastā priede, raksturīga nabadzīga ķērpju, sūnu vai sīkrūmu zemsedze

Melnalkšņu mežs Grīguļupes krastos ir patvērums mitrumu mīlošiem augiem un dzīvniekiem

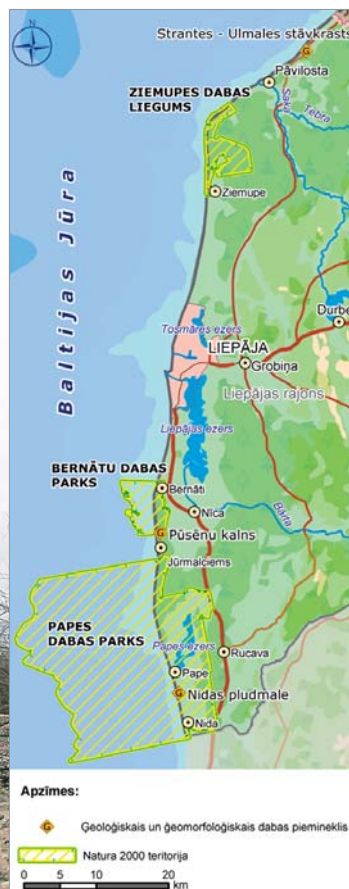
Īpaši aizsargājamie dabas objekti

Liepājas rajonā jūras piekrastes dabas aizsardzībai ir izveidoti 6 īpaši aizsargājamie dabas objekti: Bernātu un Papes dabas parks, Ziemupes dabas liegums, 3 ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi. Abi dabas parki un dabas liegums ir iekļauti Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju jeb *NATURA 2000* vietu sarakstā. Tas apstiprināts likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (spēkā kopš 1993. gada). Tā kā šo teritoriju biotopu un sugu saglabāšana ir svarīga Eiropas mērogā, tad to apsaimniekošanai iespējams izmantot Eiropas Savienības finanšu līdzekļus.

Aizsargājamās dabas teritorijas nav "slēgtas" cilvēkiem. Gluži otrādi, šajās teritorijās ir paredzēta ne tikai dabas aizsardzība, bet arī cilvēku atpūtas nodrošināšana. Ievērojot aizsardzības noteikumus, brīvi pārvietoties var visā piekrastē. Ja īpaši aizsargājamai dabas teritorijai nav apstiprināti individuālie noteikumi, tad uz to attiecas vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ko apstiprinājis Latvijas Ministru kabinets (pēdējie grozījumi 08.11.2005., Ministru kabineta noteikumi nr. 838).

Plānojot jūras krasta attīstību Dienvidkurzemē, jāatceras, ka Nidas–Pērkones un Ziemupes–Jūrkalnes posmos piekrastes ūdeņi līdz 10 m dziļumam ir atzīti par putniem nozīmīgām vietām Baltijas jūrā. Nopietnākais drauds šīm teritorijām ir Būtiņģes termināls, kā arī ūdenssporta aktivitātes.

Biotopa tips	Īpaši aizsargājams	
	Latvijā	Eiropā
Parastās purvmirtes <i>Myrica gale</i> audzes		
Jaukti platlapju meži		
Mežainas jūrmalas kāpas		
Upju grīvas		
Embrionālās kāpas		
Priekškāpas		
Pelēkās kāpas ar sikrūmu audzēm		
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas		
Mitras starpkāpu iepakas		
Boreālie meži		
Melnalkšņu staigāņi		

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Dienvidkurzemes piekrastē ir izveidotas, lai saglabātu ne tikai dabas retumus, bet arī tipiskās ainavas, biotopus un sugas

Papes dabas parks

Dabas parks "Pape" izveidots 2003. gadā (LR Ministru kabineta noteikumi nr.118/18.03.2003.), bet 2004. gadā apstiprināti tā individuālie aizsardzības noteikumi.

Tas tapis, apvienojot Papes ezeru, Nidas purva un Kalnišķu dabas liegumus, kā arī piekrastes un jūras nozīmīgās dabas teritorijas.

Platība 51 777 ha, jūras krasts 25 km garumā.

Gmelina alise *Alyssum gmelinii* ir pelēko kāpu augs un labi pamanāma ziedēšanas laikā maijā un jūnijā, reta un īpaši aizsargājama suga Latvijā

Labiekārtots auto stāvlaukums un takas pie Papes bākas veicina gan atpūtas iespējas cilvēkiem, gan piekrastes kāpu aizsardzību

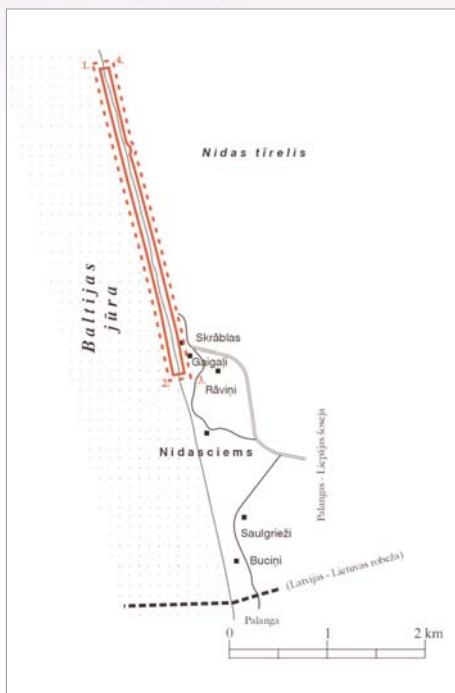
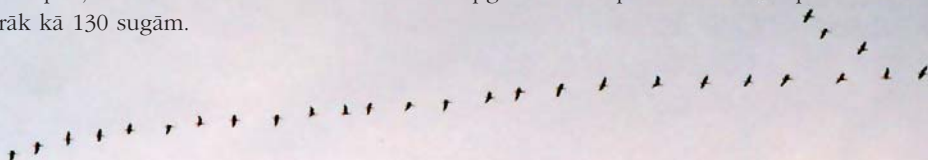

Papes pelēkās kāpas ir aizaugušas ar skaraino ģipseni jeb plūvrpuķi *Gypsophila paniculata*, kas savlaik Lietuvā stādīta stiprināšanai, bet tagad arvien vairāk "okupe" Dienvidkurzemes kāpas

Dabas parka dienviddaļā un vidusdaļā lielākās dabas vērtības ir pelēkās kāpas un kāpu pļavas, bet ziemeļdaļā – meži ar 120–150 gadus vecām priedēm. Īpaši nozīmīga ir oļainā pludmale – oļains senās Litorīnas jūras krasta valnis, zem kura ir aprakts purvs un kurš turpinās jūrā. Šīs pludmales aizsardzībai 37 ha platībā ir apstiprināts īpaši aizsargājams ģeoloģisks un ģeomorfoloģisks objekts “Nidas pludmale” (LR Ministru kabineta noteikumi nr.175/17.04.2001.).

Papes jūrmalu šķērso nozīmīgs putnu un sīkspārņu migrācijas ceļš. Kopš 1966. gada uz ziemeļiem no Papes bākas ir izvietojies ornitoloģiskais stacionārs, kas kļuvis par ievērojamu putnu novērošanas vietu, kur tiek uzskaitīti un gredzenoti migrējošie gājputni un sīkspārņi. Gandrīz četrdesmit sezonu laikā apgredzenoti aptuveni 700 000 putnu no vairāk kā 130 sugām.

Nidas pludmales shēma (ar krāsainu līniju objekts “Nidas pludmale”)

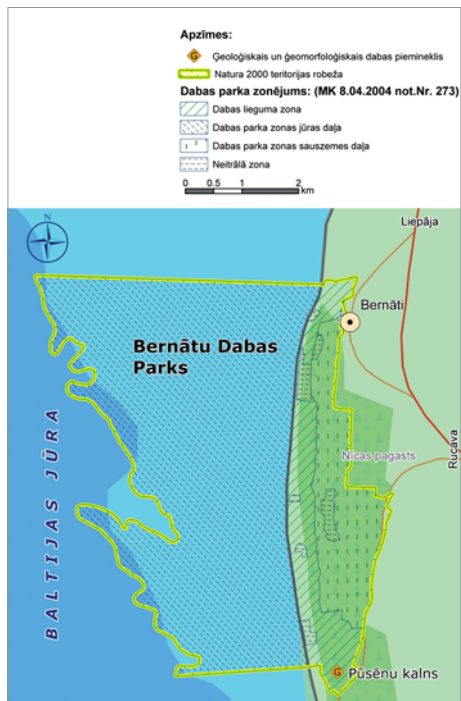

Papes jūrmalā bieži tiek izskaldotas sārtalģes furcelārijas, veidojot sanesumu joslas, kas ir savdabīgas dzīvotnes kukaiņiem

Pludmales sanešos medijām var novērot skrejvaboli *Elaphrus cupreus*

Bernātu dabas parks

1992. gadā ar Nīcas pagasta padomes lēmumu 220 ha platībā tika izveidots Bernātu dabas liegums.

Valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statusu tas ieguva līdz ar to, kad 1999. gada 15. jūnija MK noteikumos nr.212 tika pasludināts dabas liegums "Bernāti".

2003. gadā dabas liegums kļuva par dabas parku "Bernāti" (LR Ministru kabineta noteikumi nr. 118/18.03.2003.).

Bernātu dabas parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi apstiprināti 2004. gadā (LR Ministru kabineta noteikumi nr. 273/08.04.2004.).

2004. gadā ir izstrādāts Bernātu dabas parka dabas aizsardzības plāns.

Platība 2945 ha, jūras krasts 7 km garumā.

Vecas, nokaltušas vai ugunsgrēkos cietušas priedes labprāt apmeklē krāsnvaboles, piemēram, *Buprestis novemmaculata*

Bernātu vecie dabiskie meži kā dzīvi dabas pieminekļi ir viena no lielākajām vērtībām Dienvidkurzemes piekrastē, kas jā saglabā ne tikai augiem un dzīvniekiem, bet arī cilvēkiem

Bernātu mežs ne tikai aizsargā jūras krastu no noskalošanas, bet ar gleznainām ainavām priecē tūristus un atpūtniekus

Jūrmalciema ziemeļdaļā atrodas Pūsēnu kalns, kas ir augstākā piekrastes kāpa Latvijā (37 m vjl.). Diemžēl puse no kāpas agrāk ir norakta. Tagad Pūsēnu kalns ir īpašā valsts aizsardzībā kā ģeoloģisks un ģeomorfoloģisks dabas piemineklis (LR Ministru kabineta noteikumi nr. 175/17.04.2001.).

Parastā purvmirte *Myrica gale* ir smaržīgs augs, vērojams starpkāpu iepakās jeb vigās

Jūrmalas dedestīņa *Lathyrus maritimus* jeb "jūrmalas puķuzirnis" ir īpaši aizsargājama augu suga, sastopama gan priekškāpās, gan mežmalā

Bernātu lepnums ir vecie priežu meži, kā arī starpkāpu iepakās ar lapu kokiem un aizsargājamo krūmu – parasto purvmirti jeb balzāmkārķli. Šie meži ir nozīmīga dabiska barjera, kas nostiprina un aizsargā jūras krastu no izskalošanas. No 1991. līdz 1993. gadam krasts atkāpās vidēji par 13 metriem. Zinātnieki prognozē, ka nākamo 30–50 gadu laikā aptuveni 3 km garajā krasta joslā notiks pamatkrasta noskalošana 150–300 m platumā. Tas būtu jāņem vērā, plānojot teritorijas attīstību Bernātu jūrmalā kā augsta riska zonā.

Bernātu shēma (ar krāsainu līniju Pūsēnu kalns)

Ziemupes dabas liegums

Ziemupes piekrastē dabas liegums tika noteikts 1992. gadā (Vērgales pagasta padomes lēmums 16.07.1992.).

Šo liegumu apvienoja ar Ziemupes botānisko liegumu, kas 1987. gadā bija izveidots parastās purvmirtes aizsardzībai, un apstiprināja kā Ziemupes dabas liegumu (LR Ministru kabineta noteikumi nr.212/15.06.1999.).

1998. gadā izstrādāts dabas aizsardzības plāns.

Platība 2470 ha, jūras krasts 13 km garumā.

Jūras krauklis jeb kormorāns *Phalacrocorax carbo* bieži redzams barojamies piekrastes ūdeņos, taču nereti tas ir nelūgts ciemiņš zivju diķos, radot zaudējumus zivjaudzētājiem

Noskaļojot stāvkraustu pie Ziemupes grīvas, jūra ik gadu pārņem kādu metru no sauszemes sev

No Laikām uz ziemeļiem stiepjas diezgan stabila priekškāpa, kas apaugusi galvenokārt ar smiltāju kāpūniedri

Dabas lieguma dienviddaļā paveras gleznainas ainavas ar vējnoliektiem kadiķiem un priedēm

Ziemupes dabas liegums pārsteidz ar jūras krastu dažādību. Dienviddaļā dominē 5 līdz 12 m augsti aktīvas noskalošanas krasti. Uz ziemeļiem no Tenkšu grāvja, kur jūras ietekme ir pierimusi, stāvkrasts ir apaudzis ar augiem. Tas ir unikāls ģeoloģisks un bioloģisks objekts Latvijā. Šajā zilā māla noskalošanas krastā iztek avoti un izveidojušās augu sabiedrības ar bezdelīgactiņām, parastajām kreimulēm, orhidejām un grīšļiem, kas raksturīgi kaļķainiem zāļu purviem.

Dabas lieguma vidusdaļai un ziemeļdaļai ir raksturīgi akumulācijas krasti, kur uzkrājas smiltis un veidojas priekškāpas. Piekrastes posmā starp Ziemupi un Pāvilostu atrodas vienas no plašākajām pelēkajām kāpām Latvijā. Galvenie iemesli Ziemupes dabas lieguma izveidošanai bija gan pelēkās kāpas, gan jūrmalas zilpodze. Šai aizsargājamai augu sugai ir zināmas tikai divas stabilas augšanas vietas valstī.

Vienlaikus ar dabas aizsardzību, kas ir Ziemupes dabas lieguma galvenais mērķis, šajā aizsargājamā dabas teritorijā pieļaujamo antropogēno slodžu robežās ir jāattīsta dabai draudzīgs tūrisms un atpūta, veidojot izziņas takas, noejas līdz pludmalei, atpūtas vietas un citus labiekārtojumus.

Jūrmalas zilpodze *Eryngium maritimum*

Dienvidos no Ziemupes dabas lieguma atrodas viena no izcilākajām kadiķu audzēm Latvijā. Vairāk nekā 500 dažādas formas un vecuma kadiķi 2 hektāru platībā mijas ar sausām pļāvām. Šai gleznainajai vietai piešķirts mikrolieguma statuss un to ieteicams apmeklēt tikai vietējo gidu pavadībā.

Pāvilosta – Strante – Ulmale

Pāvilosta ir pelēko kāpu pilsēta. Gan gleznainā ainava, gan dažādās kāpas, to augi un dzīvnieki ir nozīmīgi dabas resursi dabas daudzveidības saglabāšanā un pilsētas attīstībā. Lai gan pēdējos desmit gados daļa no pelēkajām kāpām ir iznīcināta, paplašinot Sakas ostu un kāpās būvējot privātmājas, tomēr, pateicoties “zaļajiem” pāvilostniekiem, kāpas vēl saglabājušās diezgan lielās platībās (ziemeļdaļā vien vairāk nekā 40 ha). Tā kā šīs ir vienas no plašākajām un daudzveidīgākajām pelēkajām kāpām Latvijā un Eiropā, tām ir nepieciešama īpaša aizsardzība un apsaimniekošana. Līdz ar to tiek apspriests jautājums par dabas lieguma izveidošanu Pāvilostas pelēkajās kāpās.

Smiltāja nelķe *Dianthus arenarius* ir aizsargājama suga Latvijā un Eiropā

Neparastī piekrastes biotopu iemītnieki ir tiklspārņu kārtas pārstāvji skudrlauvas, piemēram, parastā skudrlauva *Myrmeleon formicarius*, kuru kāpuri smiltīs izveido piltuvveida lamatas, kur ķer tajās iekritušās skudras

Nopietnākais drauds Pāvilostas pelēkajām kāpām ir to apbūvēšana

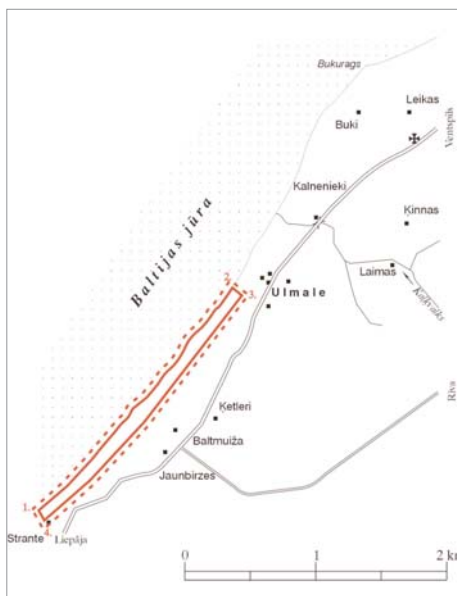

Piekraste Pāvilostas–Jūrkalnes posmā ir īpaša ne tikai ar stāvkrastiem, bet arī ar plašajām atklātajām ainavām, kādu nav nekur citur Latvijā. Tāpēc, plānojot šā krasta attīstību, jāaizdomājas par šīs kultūrvēsturiskās ainavas saglabāšanu, nosakot apbūvēšanas aizliegumus

Liepājas rajona piekrastes ziemeļdaļai ir raksturīgi stāvkrasti. Strantes–Ulmales stāvkrasts 34 ha platībā ir īpašā valsts aizsardzībā kā ģeoloģisks un ģeomorfoloģisks dabas objekts (LR Ministru kabineta noteikumi nr. 175/17.04.2001.). Noskalošanai pakļautais krasts sasniedz pat 20 m augstumu.

Pelēkā kāpa ar mārsiliem priekškāpas aizvējā

Strantes–Ulmales stāvkrasts

Bukletā sniegts ieskats par jūras piekrastes dabu Liepājas rajonā. Īsi raksturoti krasta tipi, skarot jautājumus par pludmalēm, primārajām un pelēkajām kāpām, kā arī kāpu mežu. Aplūkotas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, arī *NATURA 2000* vietas. Iztirzātas jūras piekrastes aizsardzības problēmas Dienvidkurzemē. Bukletu papildina gan kartes, gan augu, dzīvnieku un ainavu attēli. Izdevums domāts ikkatram, kas vēlas labāk iepazīt jūras krastu no Nidas līdz Ulmalei, atpūsties tajā, kā arī efektīvi aizsargāt un apsaimniekot.

Izmantotie informācijas avoti:

- Eberhards G. 2003. *Latvijas jūras krasti (Baltijas jūras Latvijas krasta josla)*. Red. O. Abolīnš. Rīga, Latvijas Universitāte, 296 lpp.
- Eberhards G. 2004. *Jūra uzbrūk! Ko darīt?* Rīga, Latvijas Universitāte, 23 lpp.
- Ulsts V. 1998. *Baltijas jūras Latvijas krasta zona*. Red. A. J. Brangulis. Rīga, Valsts ģeoloģijas dienests, 96 lpp.
- Cēpāne I., Meiere S. 2004. *Īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumi Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjoslā*. Rīga, Latvijas Universitāte, 32 lpp.
- Laime B. 2005. *Augi jūras krastā*. Rīga, Latvijas Universitāte, 64 lpp.
- Projekta "Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā" mājas lapa <http://piekrastedabalv/>
- Latvijas Republikas Vides ministrijas Dabas aizsardzības departamenta mājas lapa <http://www.varam.gov.lv/dad/>
- Dabas parka "Pape" mājas lapa <http://www.pdf-pape.lv/>

Brigita Laime «Dienvidkurzemes piekraste»

Izdevuma tapšanā piedalījušies: Mārtiņš Pētersons, Didzis Tjarve, Rita Birziņa, Marita Nikmane, Vija Znotiņa, Andris Piterāns un Kārlis Kalvišķis

Izdevums tapis Eiropas Savienības *LIFE-Nature* projekta (LIFE2002NAT/LV/8498)

«Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā» ietvaros

Foto: Brigita Laime, Didzis Tjarve, Uģis Piterāns, Daina Vitola, Roberts Bērziņš, Andris Maisiņš, Kārlis Kalvišķis, Juris Prikulis, Kaspars Goba, Ieva Ūbele, Irēna Berga

Vāka foto: Brigita Laime

Kartes: Mārtiņš Pētersons, Didzis Tjarve

Korektore Anītra Pārupe

Makets: Aģentūra Munks

Iespiests McAbols tipogrāfijā, Rīgā Biķernieku ielā 18

© Latvijas Universitāte, 2006

ISBN 9984-783-99-5

